



Til Naturstyrelsen

6. april 2011

Høring af forslag til Vand- og Natura 2000-planer

I brev af 4. oktober inviteres Dansk Skovforening til at komme med bemærkninger til de 246 Natura 2000-planer og de 23 vandplaner som sendes i høring.

Skovforeningen har gennem rådgivning af en lang række skovejere, administratorer og andre fået indblik i de mange forskellige problemstillinger der er indeholdt i planerne - særligt i Natura 2000-planerne.

Vores høringssvar vil dog være koncentreret om mere generelle forhold af betydning for skovene, hvor Skovforeningen gennem læsning af mange Natura 2000-planer har fundet nogle fællestræk, men særligt vil vores bemærkninger også være fremadrettede imod den videre implementering.

Skovforeningen har overordnet fem hovedbudskaber til Naturstyrelsen:

- Gør processen mere gennemsigtig
- Revider Natura 2000-områdernes afgrænsning og udpegningsgrundlag
- Ret alle fejlregistreringer
- Finansieringen af planerne skal sikres
- Inddrag ejerne i det videre forløb

Budskaberne vil blive uddybet nedenfor.

For forhold knyttet til de lysåbne naturtyper uden for skovene henviser vi til Landbrug & Fødevarers høringssvar for Natura 2000-planerne.

Generelle betragtninger til Natura 2000-planerne

Manglende overblik over processen

Der kan generelt gøres mere for at sikre at lodsejeren får større overblik over den samlede proces. Vi tænker specielt på det faktum at Natura 2000-processen er en løbende proces, hvor myndighederne med års mellemrum vender tilbage.

Ligeledes kunne der gøres mere ud af at fortælle hvordan kortlagte (skov)naturtyper relaterer sig til "det store Natura 2000 område" og hvad "det store Natura 2000 område betyder", samt hvad myndighederne vil med den samlede udpegning på sigt. Det ville bestemt blive opfattet som, at myndighederne spiller med åbne kort.

Områdeudpegninger bør revurderes

Historien omkring udpegningerne af Natura 2000-områderne skal vi ikke dvæle ved, men blot pointere at udpegningen fra mange sider blev set som tilfældig og til tider på et meget spinkelt grundlag.

Efter kortlægningen i områderne og processen omkring udarbejdelsen af planerne er alle blevet klogere. Det vil derfor være både logisk og tillidsskabende, hvis afgrænsningerne af Natura 2000-områderne og udpegningsgrundlaget blev revurderet som følge heraf.

Natura 2000-planernes opbygning er god, men informationen er svært tilgængelig

Det er godt at planerne er bygget op om en fast model, som gør det nemmere at orientere sig. Særligt når man skal gennemgå mange planer. For den enkelte ejer er det dog vores oplevelse at planerne ikke altid er let tilgængelige.

Dette hænger givetvis sammen med at støtteinformationen til at forstå planernes indhold, herunder diverse elektronisk kortværk, kan være svært tilgængelige og vanskelige at overskue. Men det hænger også sammen med at Natura 2000-planerne ikke ser ud til at dele den information som de bygger på. Hvordan kan man i en plan fastsætte en indsats om udvidelse af en naturtype med et meget specifikt ha-tal uden at have fortaget en vurdering på de konkrete arealer om hvor det er muligt? Denne vurdering er af uransagelige årsager anonymiseret.

Gode relevante høringssvar kræver, at den nødvendige information til stede og er let tilgængelig.

Skal den private lodsejer kunne få overblik over hvilke konsekvenser en Natura 2000-plan kan have på hans ejendom, har han brug for supplerende information og en mere specifik arealangivelse. Fx information om naturtyperne og arterne, og hvad gunstig bevaringsstatus for den enkelte art eller naturtype betyder. Baggrundsrapporterne findes, men lodsejeren skal selv finde dem.

Uden denne supplerende information kan det være svært at forstå og forholde sig til planens natursyn. Kun få forstfolk/skovejere vil for eksempel umiddelbart være enig i at *"kvælstofdepositionen udgøre en trussel mod skovnaturtyperne"*.

Første præmis for at konstruktiv debat er, at planerne opfattes som saglige og forståelige. Baggrundsrapporterne er Natura 2000-planernes fagligt grundlag, som det er nyttigt at have kendskab til, hvis man skal sætte sig ind i planernes indhold og vurdere konsekvenserne af planerne på ejendomsniveau.

Planens bilag 2 er indholdsmæssigt et fint bilag, der giver fingerpeg om hvilke typer af tiltag, man kan vente at myndighederne vil forsøge at indgå en aftale om. Desværre er bilagets layout noget forvirret og rodet, ligesom der er mange fejl (gentagelser af trusler og virkemidler), som kun bidrager til forvirringen.

Planen skal bygge på bedste foreliggende data

Processen med udarbejdelse af Natura 2000-planer har trukket i langdrag. Det betyder, at de baggrundsdata der ligger til grund for basisanalysen og tilstandsvurderingen ofte er af ældre dato, og at data ikke altid giver et retvisende billede af den aktuelle situation.

Registrering af arterne – særligt fuglene – er ikke baseret på en egentlig kortlægning, men på mere tilfældige data.

Det er vigtigt, at den fremtidige forvaltning forholder sig konkret til datagrundlagets kvalitet og ikke iværksætter tiltag, der er ude af proportion med den viden, man har. Natura 2000 implementeringens legitimitet skal hvile på fornuftige beslutninger, der er afstemt med virkeligheden. Dertil kommer at Natura 2000-planen, hvis den skal opfylde intentionen, ikke har råd til at kaste penge efter formodninger.

Fejlregistreringer bør rettes

Mange ejere udtrykker bekymring for fejlregistreringer. Frygten er, at man som ejer kan blive holdt op på en naturtype som aldrig har været på arealet, blot fordi det som følge af en fejlregistrering er blevet medtaget. I det omfang, arealet fremstår, som da det blev kortlagt, er fejlene til at se sig ud af med en besigtigelse ved aftaleindgåelse. Men fra arealet blev kortlagt tilbage i 2006 og til aftalerne skal indgås kan der sagtens være sket ændringer på arealet. I værste fald kan resultatet blive en frugtesløs diskussion startet på et forkert grundlag.

Derfor er det vigtigt at fejlregistreringer påpeget af ejerne noteres i planerne og at handleplanerne forholder sig til sådanne fejlregistreringer af (skov)naturtyperne.

Eksisterende beskyttelse

En del af de arealer, der er kortlagt som en (skov)naturtype, vil være § 3- (naturbeskyttelsesloven) eller § 28-arealer (skovloven). Disse arealer er allerede omfattet af de generelle beskyttelsesbestemmelser. Planerne kunne med fordel gøre opmærksom på disse generelle beskyttelsesbestemmelser og deres betydning. Det vil hjælpe ejeren til bedre at kunne forhåndsvurdere byrden af de foreslåede indsatser og de kommende Natura 2000-aftaler på fredskovspligtige arealer.

Her er det dog vigtigt at huske at den generelle beskyttelse ikke indeholder en aktiv plejepligt, og at rydningspligten på § 3-arealer ikke gælder på fredskovpligtige lysåbne arealer. Således kan der stilles spørgsmål ved om virkemiddelkatalogets virkemiddel "etablering på § 3-arealer" alene kan håndtere truslen om arealreduktion/fragmentering.

Aske – og elleskovs registreringer

Vi henleder opmærksomheden særligt på registreringen af naturtypen Elle- og askeskov. Her kan ikke laves en sidestilling af skovnaturtypen og § 3 beskyttede arealer, selvom det vil gælde i flere tilfælde. For det første fordi nogle skovbevoksede moser ikke omfattes af § 3 beskyttelsen, jf. højesteretsdom U.2001.1278H, hvoraf det fremgår at "*Begrebet »moser og lignende« i naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, omfatter ikke moseområder med plantede træer*".

For det andet fordi kortlægningen af Elle- og askeskovnaturtype er foretaget noget bredere end DMUs naturtypebeskrivelse¹ lægger op til. Her karakteriseres naturtypen Elle- og askeskov som "*Fugtige til våde arealer i tilknytning til vandløb, eller af anden grund med en vis vandbevægelse, bevokset med (domineret af) rødel og/eller ask*" og videre "*Typiske eksempler er ask eller el ved væld, galleriskov langs vandløb (selv en strimmel på een træbredde), ellesumpe med vandbevægelse og askebevoksninger i tilknytning til vandløb*". Skovforeningen kender store arealer af plantet ask på "tør" skovjord, som er kortlagt som naturtypen.

Patogener og klimaforandringer kan umuliggøre sikring af naturtyper

Et problem med habitatdirektivets statiske beskyttelse komme til udtryk ved, at planerne ikke forholder sig til målet om gunstig bevaringsstatus i (skov)naturtyperne versus kendte biologiske trusler og klimatiske forandringer.

Igen er asken et godt eksempel. Her eksisterer en kendt trussel i form af Aske-top-tørren allerede og andre potentielt lige så alvorlige patogener står på spring – nogle båret frem af klimaforandringerne. Det er vigtigt at lodsejerne ikke tvinges ind i en håbløs beskyttelse af en naturtype, og derfor er der aktuelt behov for at tage stilling til hvordan man vil håndtere de udpegede askebevoksninger.

¹ DMU's Habitatbeskrivelser, årgang 2005: http://www.dmu.dk/1_Om_DMU/2_Tvaerfunkt/3_fdc_bio/ta/Habitat-beskrivelser-app4b-ver102.doc

Gamle status quo fredninger kan være i modstrid med aktiv beskyttelse

På nogle af de udpegede Natura 2000-arealer findes allerede eksisterende fredninger, som er gennemført før der var noget der hed Natura 2000. Disse lidt ældre fredninger vil ofte være status quo fredninger, som ikke harmonerer med Natura 2000-planernes målsætninger om at forbedre fx hydrologi eller fremme en naturtype på bekostning af en anden. Planerne bør forholde sig til dette, og myndighederne skal allerede i handleplanerne og aftaleindgåelsen finde en fornuftig tilgang til hvordan disse situationer håndteres de forskellige myndigheder imellem.

Naturlig hydrologi og sædvanlig vandløbsvedligeholdelse

Naturlig eller ændret hydrologi har en stor plads i virkemiddelkataloget (bilag 2) og i planerne.

Ændret vandløbsvedligeholdelse, genåbning af rørlagte vandløb og restaurering af vandløb kan ændrede hydrologien i kortlagte (skov)naturtyper og foranledige ændringer i naturtypen. Natura 2000-planerne forholder sig ikke til, hvad der skal vægtes. Fx vil mange af bøgetyperne lide under en højere vandstand, som en mere naturlig hydrologi ofte vil medføre.

Flere skovejere har udtrykt bekymring for at der ved kortlægningen er anvendt en skæring for vandløbsvedligeholdelse på 6 år. Vi minder om, at sædvanlig vandløbsoprensning i skov udmærket kan ske med 10 – 20 årige intervaller, og at retten til vanlig oprensning derfor ikke bortfalder automatisk efter et fastansat antal år, men skal bero på en konkret vurdering. Jf. Naturklagenævnets afgørelse nr. NKN-131-00327 hvor nævnet fastslår at *"intervaller med ca. 10 år mellem de maskinelle oprensninger i skovvandløbene kan karakteriseres som sædvanlige"*

Målsætninger om udvidelse af (skov)naturtyper

Flere Natura 2000-planer indeholder mål om at udvide eksisterende naturtypers areal. Planer om udvidelse af en eller flere naturtyper kan være meget vanskeligt at forholde sig til, når der ikke er stedsangivelse af hvilket areal naturtypen vurderes at kunne udvides på, jf. afsnittet om *"Natura 2000-planernes opbygning og information"*

Målsætningerne kan enten være beskrevet som et generelt ønske om at udvide en bestemt naturtype, men flere steder ser vi at det er specifikt angivet at en naturtype udvides med xx ha eller at der skal være nn par ynglende svaner. Skovforeningen undrer sig over de meget eksakte målsætninger. Ville det ikke være mere realistisk at angive udvidelsesmålsætningerne i et interval? Det ville i hvert fald gøre det nemmere for alle parter at sikre målopfyldelsen.

Udvidelsespotentialer må bero på en konkret vurdering af konkrete arealer. Det ville derfor have gavnet alle implicerede parter hvis man også i Natura 2000-planen havde løftet sløret for, hvor man ser potentiale for de ønskede naturtype udvidelser og ikke blot anført det som et mål.

Generelle bemærkninger til vandplanerne

Mange af vandplanernes tiltag er ikke direkte relevante for skovbevoksede arealer, og vi koncentrerer vores bemærkninger om de elementer i vandplanerne, som kan få særlig betydning for skovarealerne. Der henvises for øvrige forhold til Landbrug & Fødevarers høringsvar for vandplanerne.

Ændret vandløbsvedligeholdelse

Indsatskrav i vandplanen om ændret vandløbsvedligeholdelse kan medføre at vandløbets omgivne arealer bliver mere våde. Vandlidende jord forringer jordens dyrkningspotentiale. Tabene burde rettelig erstattes med ejendommens nedgang i handelsværdi.

Sådan er det ikke blevet i det udkast til lovgivning på området som følger af Grøn Vækst. Der er i stedet lavet en tilskudsordning, hvor kun landmænd kan søge kompensation. Begrænsningen i hvem der kan ansøge om tilskud er helt urimelig – enten lever man af at dyrke jorden eller også gør man ikke. Skovejere adskiller sig ikke fra landmænd på dette punkt og burde naturligvis have de samme muligheder for at få godtgjort deres tab.

Vi går ud fra, at lovbemærkningerne tillægges særlig betydning. Hér tænker vi særligt på denne formulering:

*”Det fremgår af aftalen om Grøn Vækst, at det, såfremt antagelsen i aftalen om landdistriktsprogrammets omfang for 2014 og frem ikke holder, vil omfanget af de igangsatte initiativer, herunder finansiering blive drøftet på ny. **Det fremgår ligeledes, at de berørte initiativer vil blive drøftet på ny, såfremt landdistriktsprogrammets gennemførelsesbestemmelser ikke gør det muligt at finansiere de forudsatte initiativer med landdistriktsmidler.** Såvel rådsforordning (RFO 1968/2005) som gennemførelsesbestemmelser skal revideres med virkning fra 2014.*

[Skovforeningens fremhævnings]

Landdistriktsprogrammet er i Grøn vækst ment til at skulle løse noget af finansieringen af vandplanernes implementering. Desværre bliver skovejerne i den sammenhæng ikke tilgodeset på samme måde som landmændene, selvom de skal tåle samme restriktioner. Skovforeningen er støt på problemet før og vil støde på det igen, hvis ikke de involverede myndigheder, Naturstyrelsen og FødevarerErhverv, gør noget aktivt i sagen.

Det hedder sig, at EU ikke vil acceptere en sammenblanding af skovbrug og landbrug i støtteordningerne – så må svaret jo være, at man generelt etablerer to separate ordninger en for landbrug og en for skovbrug, for hvert tilskudselement, man vil gennemføre eller for hver udvikling, som man gerne vil tilskynde til – der er rigeligt med artikler i forordningen der kan henvises til.

Vi undrer os over, at dette skulle være nødvendigt, idet andre EU-lande (f.eks. Sverige og Finland) har ordninger, der omfatter såvel land- som skovbrug.

Alternativt må man lave en tilsvarende ordning til skovbruget uden medfinansiering men med separat godkendelse i henhold til EU's statsstøtteregler. Det er ikke helt usandsynligt, at sådanne skovordninger vil blive afvist med henvisning til at de lige så godt kan gennemføres i Landdistriktsprogram regi.

Åbning af rørlagte strækninger

Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger kan give arronderingsproblemer også i skovbruget. Hvordan vil man sikre at lodsejeren forsat kan komme til sine arealer?

Et andet problem er selve frilægningen. Det fremgår ikke tydeligt af vandplanerne hvem som skal forestå frilægningen af grøfterne og hvem som har den økonomiske byrde. Vi går ud fra som en selvfølgelighed, at det ikke er lodsejeren, der skal betale for en sådan frilægning. Ligeledes vil frilægningen ofte betyde øgede omkostninger til vedligeholdelse for at sikre vandløbets funktion. Disse øgede omkostninger skal kompenseres.

Svært at vurdere konsekvenserne af fjernelse af spærringer

Det er svært for lodsejeren at vurdere effekten af at fjerne diverse spærringer samt hvad tiltaget konkret går ud på. Uden viden om hvad der skal ske og hvordan tiltaget vil påvirke den enkelte ejendom, er det meget svært at forholde sig til emnet i et høringsvar.

Fremadrettede bemærkninger til Natura 2000- og vandplanerne

Vigtigt at finansieringen er på plads

Den vigtigste forudsætning for at Vand- og Natura 2000-planerne og de efterfølgende handleplaner bliver en succes er at finansieringen er på plads – og det er den ikke.

Ingen ved om der er penge nok til at den investering der skal til for at sikre en gunstig bevaringsstatus for naturtyperne og som ejerne vil blive pålagt enten gennem frivillige aftaler eller påbud. Det er afgørende at ejerne kompenseres fuldt for de begrænsninger og byrder Vand- og Natura 2000-planerne lægger på driften af virksomhederne i det åbne land ellers ender det i tomme politikker løfter.

Det lægges op til at finansieringen skal ske med EU medfinansiering gennem ordninger med op-hæng i landdistriktsprogrammet. Men for at ordningerne skal blive en succes, kræves det, at der er et reelt incitament for lodsejerne til at indgå aftaler. For de åbne naturtyper er der allerede etableret to ordninger, hvor man frem til planerne er vedtaget vil se hvor langt man kan komme ad frivillighedens vej. Ordningerne prioriterer projekter i Natura 2000-områderne.

Skovforeningen er tilhænger af frivillige aftaler, men vi er skeptiske overfor at ordninger under Landdistriktsprogrammet er den eneste model. Tidligere erfaringer med diverse ordninger under Landdistriktsprogrammet viser nemlig flere uhensigtsmæssigheder. Dels i forhold til fredskovspligtige arealer, dels i forhold til de rette incitamenter.

Der er i de kendte ordninger under Landdistriktsprogrammet ikke taget højde for at arealer med et stort eller potentielt stort naturindhold kan ligge hvor som helst i landdistrikterne. Således er det tilsyneladende vigtigere hvem der er modtagere af tilskudsmidlerne end projekternes indhold. De eksisterende Landdistriktsordninger "Tilskud til miljø og naturprojekter" og "Tilskud til etablering af vådområder" kan ikke søges på fredskovspligtige arealer. Ligeledes fremgår det af den nye ordning til projekter i Natura 2000 områder, at denne ikke kan søges for arealer med skov eller i skov. Ved direkte forespørgsel undskyldes forskelsbehandlingen med, at EU ikke tillader at ordninger som både omfatter skov og åbne arealer.

Det er afgørende nødvendigt at Naturstyrelsen sørger for at skov sidestilles med landbrug i Landdistriktsordningen som minimum for de ordninger som skal sikre finansiering til Vand- og Natura 2000-indsatsen. Ændret vandløbsvedligeholdelse, afgræsning eller anden naturpleje skal naturligvis honoreres/kompenseres uanset om man er landmand eller skovejer.

Det skal være formålet/resultatet af diverse tiltag (afgræsning, naturlig hydrologi mv,) der skal styre, hvem der får tildelt midler gennem Landdistriktsprogrammet.

En anden væsentlig forudsætning for ordningernes succes er at ordningerne giver lodsejerne et incitament til at søge dem. Ofte står forpligtigelserne og det administrative besvær ikke mål med

hvad der ydes af betaling, hvilket resulterer i at ordningerne ikke søges og jordbrugere herefter beskyldes for ikke at være villig til beskyttelse via frivillig aftaler.

En tredje uhensigtsmæssighed i de eksisterende ordninger er at tilskudsordningerne ikke honorerer den koordinering som kan være nødvendig i de områder hvor plejekrævende arealer er ejet af flere lodsejere. Velfungerende pleje vil i de tilfælde kræve en koordineret indsats og her kommer tilskudsordningerne endnu mere til kort med negativ balance mellem tiden der skal bruges og det afkast (tilskud) som arbejdet giver.

Udarbejdelse af handleplaner bør foregå i dialog

Skovforeningen ved at mange ejere har brugt lang tid på at forstå og vurdere planerne. Vi anbefaler derfor på det kraftigste Naturstyrelsen at I ved færdiggørelse af planerne og kommunerne og Naturstyrelsen i den fremadrettede proces udnytter den lokale viden og de erfaringer, der kommer til udtryk i de mange input, som ejerne sender ind

Natura 2000-områderne har meget forskellig karakter med hensyn til antallet af ejere områderne dækker. En del områder omfatter kun ganske få og i flere tilfælde kun én enkelt ejer, mens andre udgøres af store arealer med mange forskellige ejere. Fremadrettet opfordrer vi til at myndighederne i de tilfælde, hvor der er få ejere i spil, inddrager ejerne allerede i udarbejdelsen af handleplanen. Det er jo de eksakt samme ejere, som man efterfølgende skal indgå aftaler med for at sikre gennemførelsen af handleplanerne. Mange ejere er uforstående og frustrerede over at de ikke er inddraget på nuværende tidspunkt. Vi er ikke i tvivl om at en tidlig inddragelse af ejerne vil kunne føre til bedre handleplaner og spare både tid og penge hos både myndigheder og lodsejere. Men mest af alt vil det skabe en større forståelse og samarbejdsvillighed hos ejerne.

Uanset den eventuelle inddragelse af lodsejere i udarbejdelsen af handleplaner er der behov for at orientere lodsejerne om, at de vil blive kontaktet af myndighederne med henblik på at indgå aftaler til sikring af skovnaturtyperne.

Så vores opfordring er: implementering af planerne skal ske i et tæt samarbejde med de berørte lodsejere. Endvidere håber vi at Styrelsen efter gennemlæsning af vores høringssvar og de mange andre input fra lodsejerne har forståelse for de ganske store frustrationer, som hele denne proces har givet anledning til.

Med venlig hilsen

DANSK SKOVFORENING



Tanja Blindbæk Olsen